

۲۲۹۲۱۵

اسلام و سلامت
(الگوی مفهومی براساس جهان بینی و سنت اسلامی)

www.ketab.ir

جامعه شناسان

روش شناسان

سرشناسه: کلاته ساداتی، احمد، ۱۳۵۷-
عنوان و نام پدیدآور: اسلام و سلامت (الگوی مفهومی براساس جهان بینی و سنت اسلامی)
تألیف: احمد کلاته ساداتی (عضو هیأت علمی دانشگاه یزد)

مشخصات نشر: جامعه شناسان و روش شناسان
مشخصات ظاهری: ۲۱۸ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۴۳۹-۵۳-۴

وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه

موضوع: سلامت -- جنبه های مذهبی -- اسلام
موضوع: Health -- Religious aspects -- Islam
موضوع: سلامت پروری -- جنبه های مذهبی -- اسلام
موضوع: Health promotion -- Religious aspects -- Islam
موضوع: اسلام و پزشکی
موضوع: Medicine -- Religious aspects -- Islam

رده بندی کنگره: BP/۲۳۲/۶

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۸۵

شماره کتابشناسی ملی: ۸۷۱۷۶۸۲
با همکاری انتشارات جامعه شناسان

جامعه شناسان

روش نشان

اسلام و سلامت (الگوی مفهومی براساس جهان بینی و سنت اسلامی)

احمد کلاته ساداتی

چاپ اول: ۱۴۰۱ تهران/ تعداد ۱۰۰ نسخه

قیمت: ۷۷۰۰۰ تومان/ چاپ و صحافی: چاپار

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۴۳۹-۵۳-۴

همه حقوق چاپ نشر برای ناشر محفوظ است.

حروفچینی، نمونه خوانی و صفحه آرای: جامعه شناسان و روش شناسان
ویراستاری: گروه ویراستاری انتشارات جامعه شناسان و روش شناسان

فروشگاه و نمایشگاه مرکزی:

تهران، خیابان انقلاب، روبروی درب اصلی

دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، پلاک ۲۲۸

کتابفروشی جامعه شناسان

تلفن: ۶۶۰۰۰۵۱

تلفن دفتر نشر: ۶۶۹۶۹۶۲۰

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸
است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مولف (ناشر) نشر یا
پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

WWW.JAMEESHENASAN.COM

Email: RaveshP20@gmail.com

Email: sociologists15@gmail.com

فهرست

۱۱	پیشگفتار
۱۳	فصل اول طرح مسئله
۲۷	فصل دوم علم و مفروضات اجتماعی
۲۷	برساخت اجتماعی علم
۳۰	علم و جهان بینی
۳۹	فصل سوم در امکان یا امتناع طب اسلامی
۴۰	پزشکی اسلامی یا پزشکی مسلمانان
۴۱	علم و بستر فرهنگی
۴۴	طب اسلامی
۴۷	فصل چهارم اسلام و سلامت؛ یک الگوی رئالیستی - مفهومی
۴۷	پیچیدگی تعریف سلامتی
۴۸	تطور تاریخی مفهوم سلامتی
۵۰	انسان و سلامت
۵۲	سلامتی در نظام ارزشی مسلمانان
۵۸	یک رویکرد تقلیل گرایانه
۶۰	هستی شناسی واقع گرا
۶۱	اسلام و واقع گرایی
۶۸	تعریف رئالیستی از سلامت
۷۱	یک طرح مفهومی

فصل پنجم مرض و شفاء ۷۹

۷۹.....	مرض
۸۱.....	شفاء در اسلام و تفاوت آن با دوا
۸۳.....	گستره مفهوم شفاء در اسلام
۸۵.....	طبقه‌بندی آیات
۸۷.....	رویکردهای متفاوت
۸۹.....	مقایسه سلامت در پارادایم رایج با شفاء در اسلام
۹۴.....	سلسله مراتب سلامت؛ از درمان به شفاء
۱۰۰.....	شفاء و پزشکی کل نگرانه

فصل ششم نفس، بدن و سلامت نفس ۱۰۳

۱۰۳.....	مفهوم‌شناسی نفس
۱۰۵.....	نفس و اهمیت آن در سلامتی
۱۰۸.....	تعامل نفس و بدن
۱۰۹.....	سلامت نفس

فصل هفتم انسان و جامعه‌ی سالم ۱۱۳

۱۱۴.....	اسلام و جامعه سالم
۱۱۹.....	هستی‌شناسی جهان‌زیست
۱۲۳.....	تعیین‌کننده‌های اجتماعی سلامت
۱۲۷.....	استعلا‌ی روح
۱۲۹.....	نکات بهداشتی در سنت

فصل هشتم آداب طبابت ۱۳۳

۱۳۴.....	اخلاق اسلامی
۱۳۵.....	ادب طبیب
۱۳۸.....	اخلاق پزشکی در اسلام
۱۴۴.....	چکیده‌ای از کدهای اخلاقی
۱۴۸.....	یک مدل پیشنهادی از رابطه پزشک و بیمار

فصل نهم قرآن، طب و طبیب؛ دیدگاه نظامی عروضی سمرقندی ۱۵۵

تعریف طب	۱۵۶
اعتقاد مقدم بر فن	۱۵۶
جامع الاطراف بودن طبیب	۱۵۸
خضوع	۱۵۸
مساوات طلبی	۱۵۹

فصل دهم فقر نظریه و چالش‌های معرفت‌شناختی در جهان اسلام ۱۶۳

زیست فناوری؛ امید یا ترس	۱۶۳
چالش‌های پزشکی در جهان اسلام	۱۶۷
مطالعه‌ای بر مسائل محققان در کشور	۱۷۰
اسلامی‌سازی دانش و پزشکی	۱۷۱
آزمون جهان‌بینی زیر نور علم مدرن	۱۷۵
نظریه و جایگاه آن در سلسله مراتب معرفت علمی	۱۷۶

فصل یازدهم گفتمان‌های مختلف و یک تعریف مفهومی ۱۷۹

نتایج	۱۷۹
تعریف	۱۸۸
هستی‌شناسی طب اسلامی	۱۹۰
معرفت‌شناسی در طب اسلامی	۱۹۳
معرفت‌شناسی براساس منبع شناخت	۱۹۳
معرفت‌شناسی براساس موضوع شناخت	۱۹۳
آزمون و خطا در طب اسلامی	۱۹۴
رابطه پزشک - بیمار	۱۹۶
یک تعریف مفهومی از سلامتی	۱۹۹
نتیجه‌گیری	۲۰۴

منابع ۲۰۷

پیشگفتار

موضوع اسلام و سلامت، همان اندازه در کشور ما برانگیزاننده‌ی هیجان‌ات علمی و شبه‌علمی از سوی موافقان و مخالفان است، که موضوع "علم اسلامی"؛ و البته طرح چنین موضوعاتی در علوم اجتماعی، دشوار تر است. مفروض کتاب حاضر این است که معرفت دو ساحت دارد: یکی قلمرو عام و جهان‌شمول که مفروضات بسترمند را برنمی‌تابد و دیگری قلمرو خاص معرفت و علم که از اتفاق کاملاً بسترمند و یک برساخت اجتماعی است. البته این ساحت علمی و معرفتی، هم‌پوشانی‌هایی دارند و مانع‌الجمع نیستند. به نظر می‌رسد چنین تفکیک و نگاهی به دو ساحت علم (عام و بسترمند)، نگاهی منصفانه و سزاوار به معرفت باشد. در غیر این‌صورت اگر بخواهیم براساس رویکرد لودویک فلک (فصل دوم) عمل کنیم که تمام ساحت علم را برساخت اجتماعی متکی بر مفروضات اجتماع علمی تعریف می‌کند، راه به خطا رفته‌ایم. با تفکیک بین دو ساحت معرفت، کتاب حاضر، در پی ارائه‌ی الگویی عام و جهان‌شمول در موضوع اسلام و سلامت نیست، بلکه بر مفروضاتی بنا شده است که ریشه در جهان‌بینی و سنت اسلامی دارد. اگر چه نتایج آن - فارغ از مباحث معرفت‌شناختی - می‌تواند برای "انسان" در معنای عام آن مفید به فایده باشد؛ گو این که قرآن کریم نیز در آیاتی، "انسان" در معنای عام را مخاطب خود قرار داده است.

از سوی دیگر در نسبت بین ساختار و عاملیت، فرض کتاب حاضر این است که در اسلام، اصالت با عاملیت است. عموم آیات قرآن کریم و روایات نیز چنین مفهومی را ابلاغ می‌کنند که عاملیت نقش بسزا و مهمی در مسائل مختلف فردی و اجتماعی دارد. همچنان که آیه‌ی شریف **إِنَّ اللَّهَ لَا يَغَيِّرُ مَا يَقُومُ حَتَّىٰ يَغْيُرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ** (رعد، ۱۱) به صورت شفاف و بلا تردید نقش عاملیت و کنشگر اجتماعی را در تغییرات اجتماعی به طور برجسته نشان می‌دهد. بنابراین، در موضوع سلامتی نیز کتاب حاضر بر کنشگر تمرکز کرده است و آغاز این تمرکز نیز ورود به مفاهیم "مرض" و "شفاء" در قرآن کریم

است. کتاب حاضر، کار خود را از معبر نقش کنشگر و مفاهیم مذکور آغاز می‌کند، و الگویی از سلامت در اسلام براساس مفاهیم اسلامی ارائه می‌کند.

کتاب حاضر، حاصل طرح تحقیقاتی است با عنوان "مفهوم‌سازی سلامت در اسلام؛ یک مطالعه کیفی براساس گراند تئوری" که در در مرکز تحقیقات قرآن، حدیث و طب در دانشگاه علوم پزشکی شیراز به تصویب رسید. البته برای چاپ کتاب "مدتی این مشوئ تأخیر شد" که دلایل متعددی دارد و تقریباً بر محققان و عالمان بزرگوار روشن است. بر خود لازم می‌دانم از حمایت‌های بی‌دریغ و پیگیری‌های استاد گرانمایه، جناب آقای دکتر محمود نجابت که خود پرتوی از عالم معناست، و نیز حمایت‌های جناب آقای دکتر ایمانیه ریاست محترم وقت دانشگاه علوم پزشکی شیراز از طرح مذکور قدردانی و تشکر کنم. در پایان لازم می‌دانم از مودت بی‌دریغ دوست بزرگوار جناب آقای امامعلی‌زاده دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه یزد و مجموعه‌ی انتشارات جامعه‌شناسان در چاپ این کتاب قدردانی به عمل آورم. این کتاب آغازی است بر مباحث معرفت‌شناختی در موضوع که توفیقات افزون در این جهت را از ذات باری تعالی مسئلت دارم. در پایان از همه‌ی محققان و اندیشمندان استدعا دارد که حقیر را با نظرات ارزشمند خود راهنمایی بفرمایند.

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین

رو بهشت ماه جلالی ۱۴۰۱